# No: 1492 – Mahreç İşareti

# AKSARAY ÇEREZLİK AYÇEKİRDEĞİ

Tescil Ettiren

**AKSARAY TİCARET BORSASI**

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 23.08.2022 tarihinden itibaren korunmak üzere 03.11.2023 tarihinde tescil edilmiştir.

| | | |
|---|---|---|
| **Tescil No** | **:** | 1492 |
| **Tescil Tarihi** | **:** | 03.11.2023 |
| **Başvuru No** | **:** | C2022/000265 |
| **Başvuru Tarihi** | **:** | 23.08.2022 |
| **Coğrafi İşaretin Adı** | **:** | Aksaray Çerezlik Ayçekirdeği |
| **Ürün / Ürün Grubu** | **:** | Ayçekirdeği / İşlenmiş ve işlenmemiş meyveler ve sebzeler ile mantarlar |
| **Coğrafi İşaretin Türü** | **:** | Mahreç işareti |
| **Tescil Ettiren** | **:** | Aksaray Ticaret Borsası |
| **Tescil Ettirenin Adresi** | **:** | Aratol Bahçeli Mah. 157 AKSARAY |
| **Coğrafi Sınır** | **:** | Aksaray ili |
| **Kullanım Biçimi** | **:** | Aksaray Çerezlik Ayçekirdeği ibaresi ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Aksaray Çerezlik Ayçekirdeği ibaresi ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur. |

**Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:**

Aksaray Çerezlik Ayçekirdeği; coğrafi sınırda 1960'lardan bu yana üretimi yapılan ayçiçeği (helianthus annuus) bitkisinin meyvesinin hasat sonrası ayıklama, kurutma aşamalarıyla üretilen çerezlik üründür.

Aksaray ili Tuz Gölü Havzasında olup Hasandağı ve Ekecik Dağından oluşan rüzgârlar ile Tuz Gölündeki esinti ve coğrafi sınırın toprak yapısı, ayçekirdeği bitkisinin burada yetişmesine uygun ortamı oluşturmuştur. Bu durum Aksaray ilinde ayçekirdeği üretiminin her yıl artış göstermesine ve yüksek verim elde edilmesine olanak sağlar.

Aksaray Çerezlik Ayçekirdeğinin, Aksaray ilinde uzun bir geçmişi olup Aksaray ilinin ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

**Üretim Metodu:**

Aksaray Çerezlik Ayçekirdeğinin üretim aşamalarına aşağıda yer verilmektedir.

Toprak İşleme: Tohum yatağı hazırlığında, sonbaharda anızlı tarlalar toprak tavda iken pullukla 20-25 cm derinlikte sürülür. Kışı sürülmüş halde geçiren bu tarlalarda düşen yağışları depolanır, toprağın altında kalan sap-saman organik maddeye dönüşmek üzere çürür ve ilkbaharda toprak erken tava gelir. İlkbaharda erken tava gelen tarla, gerekirse önce gübreleme yaparak çizel veya kültivatör (kazayağı) ile işlenir, daha sonra gerekirse yabancı ot ilacı uygulanıp, diskaro veya tırmıklı merdane ile yüzlek bir şekilde (10-15 cm) işlenerek tohum yatağı hazırlanır.

Gübreleme: İlk gübreleme tohumla birlikte; ikinci gübreleme ot mücadelesi gerçekleşirken çapa sırasında ve üçüncü gübreleme ürünün gelişimi aşamasında tespit edilen eksikliklere bağlı olarak potasyum, azot, magnezyum gibi değerler takviye edilerek damlama yöntemiyle verilir.

Ekim Zamanı: Nisan-mayıs aylarında ayçekirdeği ekimi yapılır.

Ekim Sıklığı: Sıra arası mesafe 70 cm ve sıra üzerindeki bitkiler arasındaki mesafe verimli topraklarda 25-30 cm, marjinal alanlarda ise 30-35 cm arası olabilir. Kısa boylu çeşitlerde sıra üzeri bitkiler arasındaki sıklığın mesafesi yaklaşık 25 cm, orta boylularda 30 cm, uzun boylularda 35-40 cm arası olabilir. Çeşit özelliği, tane iriliğine (2-4 arası) ve toprak koşullarına göre kullanılan dekara 300-350 g arası tohumluk yaklaşık bir dekarda 4000-6000 arası bitki sağlar.

Ekim Derinliği: Ekim derinliği, iyi hazırlanmış tavlı tohum yatağında ve erken ekimlerde 5-6 cm arası olabilir. Buna karşın toprak tavının yetersiz olduğu ve özellikle geç ekimlerde tohumun nemli toprak tabakasına düşebilmesi için ekim derinliğinin 6-7,5 cm arasında olması uygundur.

Ekim Nöbeti: Tarım yapılan alanlarda aynı bitkinin aynı tarlaya üst üste ekilmesi toprağın fakirleşmesine ve o bitkinin hastalıklarının artmasına neden olur. Bu nedenle kazık kök yapısına sahip ayçekirdeği ile ekim nöbetine saçak köklü buğday, arpa, yulaf, mısır gibi bitkilerin girmesi uygundur.

Sulama: Ayçekirdeği ekim döneminde toprakta yeterince rutubet yok ise bir çıkış sulaması yapılabilir. Bunun yanında bitkinin erken gelişme dönemlerinde eğer tarla toprağındaki faydalı su azaldığı diğer bir deyişle bitkilerin kuraklığı duymaya başlayıp solgunluk belirtileri göstermeye başladıkları dönemlerde yaklaşık 15-20 gün aralarla 2

sulama yapılabilir. Ayçekirdeği için en kritik sulama zamanları, çiçeklenme başlangıcı ve süt olum dönemleridir. Kurak yıllarda sulama yapılması, kuru koşullara göre ayçekirdeği veriminde %100 artış sağlar.

Sulama yöntemi: Erken gelişme döneminde bitkiler 40-50 cm oluncaya kadar yağmurlama, çiçeklenme öncesi ve sonrası dönemlerde bitkiler boylandığında yapılacak sulamada karık yöntemi tercih edilir. Karık yöntemiyle sulama yapılacak tarlalarda ayçekirdeği bitkileri 30-35 cm iken sıra aralarından kazayağı geçirilerek karıklar açılır.

Hasat: Ayçekirdeği hasat olumuna geldiğinde bitkilerin sap, yaprak ve tablaları tamamen kuruyup kahverengine dönüşür. Hasat öncesi ayçekirdeği tablalarındaki danelerinin rutubeti % 9,5'i geçmemelidir. Ağustos - eylül aylarında hasat yapılır. Hasat makinası ya da el ile çekirdeği ve posası ayrılarak işlenmeye başlanır.

Hasat biçerdöverle ya da insan gücüyle yapılır. Elle hasat; tablalar orakla kesilip römorklara doldurularak harman yerlerine taşınır. Harmanlama işlemi; kurumuş tablalar sopayla dövülerek, iki tabla birbirine sürülerek, tablalar dövenle ezilerek, tablaların üzerinde traktörle gezinerek, tablalar özel yapılmış harmanlama makinalarından geçirilerek yapılır. Biçerdöverle hasat; hasat kayıplarının önlenebilmesi için, biçerdöverin silindir hızı, batör-kontrabatör açıklığı, vantilatör ve elek ayarları çok iyi yapılmalıdır. Genel olarak, 50 metrelik şerit hasat edildikten sonra biçerdöverin arkasındaki hasat edilmiş alan kontrol edilmelidir. Eğer vantilatörün hızı fazla ise, aşırı hava nedeniyle tane dökülüyorsa, vantilatör ayarının tanenin dışarı atılmayacak şekilde yapılması gerekir. Silindir hızının genel olarak 250-350 devir/dakika olmasına dikkat edilmeli, eğer hız gereğinden yüksek olursa tabla parçalanmaları eleklerde tıkanmalara veya tane kırılmalarına neden olur. Ayçekirdeği tablaları yeterince kuru ise batör-kontrabatör açıklığı en sonda olmalıdır. Eğer tablalarda bir miktar tane kalıyorsa, silindir hızını artırmak yerine açıklık azaltılabilir. Bitki parçaları ihtiva etmeyen temiz bir ürün için alt ve üst eleklerin yeterince kapalı olmasına dikkat edilmelidir.

Kurutma İşlemi: Posasından ayrılan tohumlar temiz bir zemin üzerine serilen gıda ile temasa uygun sergiler üzerine serilerek güneş ışığında ortalama iki hafta süre ile kurutulur. Her gün düzenli olarak bu çekirdeklere karıştırma işlemi yapılarak kurutma tamamlanır.

Depolama ve muhafaza: Hasat sonra ürün içerisinde kalan sap ve tabla parçaları temizlenir. Depolamada ürün nemi en fazla % 9,5'olmalı, ürün yığınının ise 1-1,5 m'yi geçmemesine dikkat edilir. Kızışma ve çürümeleri önlemek için gerekirse karıştırılır. Kurutulan ayçekirdeği ortalama 1 yıl depolarda bekletilebilir. Kuru, serin, temiz ve kokulardan ari ortamlarda/depolarda muhafaza edilir.

Piyasaya Arz: Aksaray Çerezlik Ayçekirdeği, kurutma işleminden sonra dökme olarak ya da gıda ile temasa uygun ambalajlarda ilgili gıda mevzuatına uygun etiket bilgileri ile piyasaya arz edilir.

**Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:**

Aksaray Çerezlik Ayçekirdeği, Aksaray ilinde uzun bir geçmişi olup Aksaray ilinin ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunan Aksaray Çerezlik Ayçekirdeğinin tüm üretim aşamaları, coğrafi sınırda gerçekleştirilir.

**Denetleme:**

Denetimler; Aksaray Ticaret Borsasının koordinasyonunda; Aksaray Ticaret Borsası, Aksaray İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Aksaray Ziraat Odasından ürün konusunda uzman birer kişinin katılacağı denetim mercii tarafından yapılır. Yılda bir kez düzenli olarak yapılacak denetimler, ayrıca ihtiyaç duyulduğunda ve şikâyet halinde her zaman yapılır.

Denetim mercii; üretim metoduna uygunluğunu (hasat, kurutma, depolama ve muhafaza koşulları vb.) ve Aksaray Çerezlik Ayçekirdeği ibaresi ile mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğunu denetler.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.